

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Işığında İncelenmesi: Türkiye 2018 Programı Örneği

Examining the Social Studies Curriculum in Light of Cultural Competence and Skills: A Case Study of the 2018 Program in Türkiye

Fatih Diken¹ Selman Ablak²

¹ Doktora Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bil. Enstitüsü, Sivas, Türkiye

² Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas, Türkiye

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi (Received Date)

27.09.2023

Kabul Tarihi (Accepted Date)

20.12.2023

*Sorumlu Yazar

Fatih Diken

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-
Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler
Eğitimi ABD

fathdiken@gmail.com

Öz: Bu çalışma Sosyal bilgiler dersi öğretim programını öğrencilerden 21. yüzyılda sahip olunması beklenen kültürel beceriler boyutuyla incelemiştir. Bu kapsamda önce literatürde bulunan çeşitli 21. yüzyıl yetkinlik ve beceri çerçeveleri incelenmiş ve bu çerçevelerin kültür ile ilgili boyutları belirlenerek konuyla ilgili özgün bir çerçeve ortaya konulmuştur. Daha sonra belirlenen bu beceri setlerinin programdaki beceri ve kazanımlara olan yansımaları incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmış, veri toplama yöntemi olarak da doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesi ise içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. Çalışma sonucunda; kültürel yetkinlikler araştırmacılar tarafından altı başlık halinde kategorize edilmiştir. Programda kültürel okuryazarlık adı altında somut bir beceriye rastlanamamış ancak konuyla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olduğu düşünülen beceriler tespit edilmiştir. Programda yer verilen kazanımlar incelendiğinde ise çeşitli kültürel yetkinlikler altında yer alan 46 adet kazanım bulunmuştur. Araştırmacılar, mevcut programın kültürlerarası becerileri kazandırma konusunda yetersiz kaldığı konusunda hemfikirdir. Gelecek yıllarda yapılacak olan müfredat güncellemeleri ve yeniliklerle, kültürel becerilerin müfredat içinde daha somut ifadelerle yer alması ve programın içinde kültürler arası becerilere daha fazla vurgu yapılması beklenilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl yetkinlik, yeterlilik ve becerileri; sosyal bilgiler öğretim programı, kültürel beceriler, kültürlerarası yeterlilikler, öğrenme kazanımları

Abstract: This study examined the Social Studies course curriculum in terms of the cultural skills expected from students in the 21st century. In this context, various 21st-century competency and skill frameworks found in the literature were examined, the cultural dimensions of these frameworks were determined, and an original framework on the subject was presented. Then, the reflections of this determined cultural framework on the skills and learning outcomes in the program were examined. A case study design was used in the study, and the document review technique was used as the data collection method. The data obtained was analyzed using the content analysis method. In the results of our work, cultural competencies have been categorized under six headings by researchers. No concrete skills under the name of cultural literacy were found in the program, but skills that were thought to be directly or indirectly related to the subject were identified. When the learning outcomes included in the program were examined, 46 learning outcomes were found under various cultural competencies. Researchers unanimously agree that the current program lacks in imparting intercultural skills. Future curriculum updates are expected to provide more concrete expressions of cultural competencies and increase emphasis on intercultural skills within the program.

Keywords: 21st-century competencies, competency and skills; social studies curriculum, cultural skills, intercultural competency and competencies, learning outcomes

Diken, F. ve Ablak, S. (2024). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın kültürel yetkinlik ve beceriler ışığında incelenmesi: Türkiye 2018 programı örneği. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 62-76. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1367145>

Giriş

Bilginin ön planda olduğu 19 ve 20. yüzyıl eğitim anlayışı, yerini sadece bilmenin yetersiz kaldığı, bilginin yanı sıra farklı değer, beceri ve yetkinliklere ihtiyaç duyulan 21. yüzyıl eğitim anlayışına bırakmıştır. Nitekim günümüz dünyasına uyum sağlamak adına gereken bilgi, değer, tutum ve beceriler, geçtiğimiz yüzyılların eğitim sistemlerinin geleneksel olarak odaklandıkları tartışmalardan oldukça farklıdır. Günümüz eğitim sistemleri; eleştirel düşünebilen, problem çözme becerisi yüksek, dijital yetkinliklerle donatılmış, etkili iletişim sağlayabilen, küresel farkındalığa sahip ve kültürlerarası çeşitliliğin olduğu ortamlara uyum sağlayabilen vatandaşlar yetiştirme üzerinde tartışmaktadır. Bugün eğitim ortamları öğrencileri, hızlı yaşanan ekonomik ve sosyal değişimler nedeniyle, henüz icat edilmemiş teknolojilere ve dolayısıyla daha icat olmamış iş kollarına, doğal olarak da henüz bilmediğimiz problemlere hazırlama sorumluluğuyla yüz yüzedir. Bu noktada içinde bulunduğumuz çağın gerektirdiği yetkinliklerin, başka bir deyişle 21. yüzyıl becerilerinin neler

olduğu ve okul ortamlarında ne şekilde yer alacağı problemi ortaya çıkmaktadır. Konuya ilişkin 2000'li yılların başından itibaren çeşitli çevrelerce birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar genellikle beceri, yeterlilik ya da yetkinlik çerçeveleri isimleriyle ortaya konulmuştur. Bununla birlikte Türkiye'de 2000'li yıllar sonrası hazırlanan ve uygulamaya alınan öğretim programları bünyesine de beceriler ve yetkinlikler eklenmiştir. Bu anlamda Türk eğitim sistemi içinde bireylere beceri ve yetkinlik kazandırma adına mihver derslerden birini sosyal bilgiler dersi oluşturmaktadır. 2018 SBDÖP incelendiğinde; yeni programın Avrupa Konseyi tavsiye kararı ile hazırlanmış olan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) bağlamında sekiz anahtar yetkinliği (anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade) içerdiği görülmektedir. Ayrıca yeni program hazırlanırken diğer çevrelerce (ATC21S, 2010; DeSeCo, 2003; enGauge, 2002; European Council, 2006; ISTE, 2007;

MOE, 2010; P-21 Battelle for Kids, 2019; Trilling & Fadel, 2009) yayımlanmış olan çeşitli beceri, yetkinlik ve yeterlilik çerçevelerinin göz önünde bulundurulduğu da aşikârdır. Buradan hareketle bakıldığında TYÇ kapsamında belirtilen sekiz anahtar yetkinlikten birini de çalışmaya konu olan "kültürel farkındalık ve ifade" yetkinliğinin oluşturduğu görülmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimler yaşamı daha küresel, çok kültürlü ve birbirine bağlı hale getirmiştir. Bu kapsamda yeni yüzyılın öğrencilerine kendi kültürlerini ve yabancı kültürleri tanıtmak ve diğer kültürler ile iletişime geçerek kültürel farkındalıklara saygı duyabilme becerilerini geliştirmek diğer bir ifadeyle kültürel okuryazarlıklarını geliştirmek konusunda öğretim programlarına oldukça önemli sorumluluk düşmektedir. Bu anlamda 2018 SBDÖP'nda yer alan 8 anahtar yetkinlikten biri olarak ifade edilen "kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği" büyük önem arz etmektedir.

Kültürel beceri, yetkinlik veya yeterlilik başlıkları altında yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok resmi kuruluş ve şirketin 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğunu belirleme yönünde çalışmalar yaptığı ve belirli çerçeveler ortaya koyduğu görülmektedir (ATC21S, 2010; DeSeCo, 2003; enGauge, 2002; European Council, 2006; ISTE, 2007; MOE, 2010; P-21 Battelle for Kids, 2019; Trilling & Fadel, 2009). Bu çalışmada da uluslararası kuruluşlarca hazırlanmış olan çeşitli 21. yüzyıl yetkinlik-yeterlilik ve beceri çerçevelerinin kültürel boyutları ve bu boyutların 2018 SBDÖP'na yansımaları araştırılmıştır.

Kültürel Okuryazarlık ve Kültürel Farkındalık

Günümüz dünyasında yaşanan küreselleşmeye bağlı olarak kültürlerarası iletişimin ve dolayısıyla etkileşimin arttığı aşikârdır (İçli, 2001). Bu durum çok kültürlülük ve kültürlerarası farkındalık olgularına giderek önem kazandırmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde, kültürel okuryazarlık, kültürlerarası farkındalık ve ifade, kültürlerarası etkileşim ve iletişim, kültürlerarası yeterlilik, kültürlerarası uyum gibi konuya benzer açılardan yaklaşan birbirinden farklı çalışmaların yer aldığı görülmektedir (Christensen, 1989; Hirsch, 1983; Hurn et al., 2013; Kim, 2017). Bu boyutların tamamı ele alındığında öncelikle karşımıza kültürel okuryazarlık kavramı çıkmaktadır. Zira bahsi geçen boyutlarda yeterlik ve yetkinliğe sahip bireylerin öncelikle kültürel okuryazar olmaları beklenmektedir. Bir edebiyat bilgini olan ED Hirsch Jr., 1987'de "*Kültürel Okuryazarlık: Her Amerikalının Bilmesi Gereken*" isimli kitabında "*kültürel okuryazar*" kavramını popüler hale getirmiştir. Hirsch bireyin topluma tam olarak katılmak için temel okuryazarlıktan daha fazlasına ihtiyacı olduğunu savunmuştur. Bu noktada Hirsch kültürel okuryazarlığı toplumsal hayat içinde kurulan ilişkilerin oksijeni olarak tanımlamıştır (Hirsch Jr, 1988). Kültürel okuryazarlık kültüre dayalı önyargı ve eşitsizliği azaltırken; çeşitliliğe ve farklılığa verilen değeri artırmaktadır (Anning, 2010). Kültürel okuryazar olmak bir bireyin gerek kendi kültürünü gerekse başka toplumlara ait kültürel yapıları değerlendirmeler yapma imkânı da sunmaktadır (Yatkın Bozkurt, Özen ve Altunbay, 2020). Kültürel okuryazar olmak farklı geçmişlere sahip insanları anlamınıza, onlarla ilişki kurmanıza ve onlarla etkileşim kurmanıza yardımcı olmaktadır. Nitekim başkalarının nasıl yaşadığını görmek, duymak ve öğrenmek bireyleri kültürel olarak daha duyarlı ve bilinçli hale getirmektedir. Farklı kültürler hakkında bilgi

edinmek, insan zihnini farklı yaşam biçimlerine açabilmektedir. Bununla birlikte kültürel okuryazarlık, iletişim ve öz-yansıtma gibi çeşitli becerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Flavell et al., 2013). Buradan hareketle bakıldığında kültürel okuryazarlık için gerekli kabul edilebilecek yeterliliklerden birini kültürel veya kültürlerarası farkındalığın oluşturduğu söylenebilir. Bireylerde bu farkındalığın oluşturulmasında en büyük görev şüphesiz eğitim öğretim süreçlerine dolayısıyla da okullara düşmektedir. Hızla değişen toplumumuzda, okulların kültürel-kültürlerarası farkındalığı ele alması ve eğitim programlarına işlemesi gerekmektedir. Kirkwood'a (2001) göre günümüzde öğrenciler değişen bir dünya ile karşı karşıya kalacak ve öğretim ortamları farklı etnik, cinsiyet, dil, ırk ve sosyoekonomik kökenlerden gelen bireyleri içerecektir. Bu nedenle bu denli kültürel çeşitliliğin olduğu okul ortamında öğrencilerin kendi kültürel yapılarını bilerek diğer kültürel farklılıklara yönelik de bir farkındalık oluşturmaları gereklilik halini almıştır (Kirkwood, 2001).

Küresel farkındalık kavramına yönelik kapsamlı tanım yapan ilk isimlerden bir olan Harvey, öğrencileri küresel farkındalığa ulaşmaya hazırlayan beş boyut önermektedir. Bunlar, *perspektif bilinci, gezegen farkındalığı durumu, kültürlerarası farkındalık, küresel dinamikler bilgisi ve insan seçimlerinin farkındalığını* içerir. Kültürlerarası farkındalık boyutu, toplumdaki fikir ve uygulamaların çeşitliliğini ve bu fikirlerin ve uygulamaların toplumlarda nasıl bulunduğunu, diğerlerinin kendi toplumunu diğer bakış açılarından algılandığı gibi nasıl görebileceğine dair kavramları içermektedir Hanvey'e (1982) göre, bu boyut, küresel bilişin en üst düzeyine atıfta bulunduğundan, elde edilmesi en zor olanıdır. Kültürler arası farkındalıkla ilgili yanlış kanı, insanların bunu, yüzeysel bilgi önyargı doğurduğu için yarardan çok zarar veren bir dizi klişeden başka bir şey olarak görmemesidir (Hanvey, 1982).

21. Yüzyıl Beceri, Yetkinlik ve Yeterlilik Çerçeveleri

İnsanoğlu var olduğu andan itibaren gerek bilgiye gerekse becerilere ihtiyaç duymuştur. Bu gereklilik tarih öncesi dönemlerde insanın doğada varoluşunu kolaylaştırırken tarihsel süreçte hayatta kalabilmesine katkı sağlamıştır. Bu durum da insanı başlangıçta hayatta kalabilmek için, sonrasında ise daha rahat bir hayat sürebilmek için kendisini sürekli anlamda bir öğrenme çabasına dolayısıyla da bilgi ve becerilerle donanmaya sevk etmiştir (Ablak, 2020). İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda ise yaşanan hızlı değişim insanların her gün yeni bilgi ve becerilerle donanmalarını gerekli hale getirmiştir (Boyacı ve Özer, 2019). 21. yüzyılda yaşanan değişim hayatın her noktasına nüfus eden bir hal almıştır. Nitekim bu değişim toplumsal hayata uyumdan, bireyin toplumdaki yerine; toplumsal hayatın içindeki gerekliliklerden, küresel beklentilere kadar etki etmektedir. Bu durumun oluşmasında küreselleşmenin yanı sıra bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimin de etkisi yok sayılamaz düzeydedir. Böylesi hızlı bir değişim beraberinde insanlara yeni bilgiler ve beceriler edinme zorunluluğunu doğurmuştur. Bu yönüyle 21. Yüzyıl becerileri bilgi ve becerilerin birleşimiyle ortaya çıkmış bir kavram olarak bizi karşılacaktır (Dede, 2010). Tüm bunlara bağlı olarak 21.yüzyılda hayatını sürdüren her bireyin sözü edilen becerilerle donanmış olmasını gerektirmektedir. Geçtiğimiz yüzyıllarda kişilerin sahip olduğu nicel özellikleri ön planda iken günümüzde sahip olunan nicelikleri kullanabilme nitelikleri ön plana çıkmaktadır. Toplumsal ve ekonomik

evrim, Sanayi Devrimi döneminden günümüze, bireylerin beceri setlerinde paradigmatik bir değişikliğe işaret etmektedir. Sanayi Devrimi'nin başlangıcında endüstriyel sektörde çalışan bireylerden beklenen, genellikle tekrar eden ve basit görevlerin yerine getirilmesiydi ve bu görevlerde vurgu, fiziksel dayanıklılık ve manuel becerilere odaklanmaktaydı. Ancak günümüzde, küreselleşme, teknolojik ilerlemeler ve ekonomik karmaşıklıklar, iş dünyasının ve toplumun beklentilerinde köklü bir değişikliğe neden olmuştur. Günümüzde başarılı liderlik rollerini üstlenmek için sadece emir-komuta zincirini yönetmek yetersiz kalmakta, bunun yerine duygusal zekâ, etkili iletişim ve takım yönetimi gibi niteliksel becerilere vurgu yapılmaktadır. Küreselleşme, farklı kültürlerle etkileşimde bulunma zorunluluğunu beraberinde getirerek kültürel duyarlılık ve çok kültürlü iş ortamlarında etkili iletişim kurabilme yeteneklerinin önemini artırmıştır. Teknolojik ilerlemelerle birlikte, dijital becerilere sahip olmak ve bilgi iletişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanabilmek günümüz iş dünyasında temel bir gereklilik haline gelmiştir. İş profesyonellerinden, veri analizi yapabilme yeteneği gibi dijital beceriler talep edilmekte; bu da stratejik karar alma süreçlerinde etkin rol oynayabilme ve iş verimliliğini artırabilme gerekliliğini doğurmaktadır. Ekonomik karmaşıklıkların giderek arttığı günümüzde, iş dünyası sürekli bir değişim ve adaptasyon sürecindedir. Bu bağlamda, bireylerden sadece belirli bir uzmanlık alanına odaklanmanın ötesine geçip, çeşitli becerilere sahip olmaları ve değişen ekonomik koşullara hızla uyum sağlayabilmeleri beklenmektedir. Girişimcilik teşvik edilirken, bireylerin kariyerlerini çeşitlendirmeleri ve esnek bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Bu değişim, bireylerin iş dünyasında ve toplumda etkili bir şekilde yer almalarını sağlayacak niteliksel beceri setlerinin ön plana çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Silva (2009), bu kapsamda özellikle kişiler arası becerilerin oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. 21.yüzyılda öğrencilerin ihtiyaç duyduğu becerilerin farklı olması beraberinde bu becerilerin tanımlanması ve eğitim öğretim programlarında uygulanabilmesi sorununu da beraberinde getirmiştir. Son 20 yılda, uluslararası kuruluşların, hükümetlerin, danışmanlık firmalarının ve benzerlerinin desteğiyle 21.yüzyıl beceri, yeterlilik veya yetkinlikleri isimleri altında birçok çerçeve geliştirilmiştir (Rotherham & Willingham, 2009; Salas Pilco, 2013; Silva, 2009). Bu anlamda “Uluslararası 21. Yüzyıl için Eğitim Komisyonu”

tarafından hazırlanan UNESCO'nun Delors Raporu (1996), gelecek yüzyılda hangi yeterliliklere gereksinim duyulacağını geleceğe yönelik olarak açıklamaya çalışan ilk çerçeve olarak kabul edilmektedir. Delors Raporu'nun sağladığı ilk çerçeve, yerini yirminci yüzyılın son yıllarından itibaren başlayan dinamik sosyal, teknolojik ve ekonomik değişimi içeren diğer çerçevelere bırakmıştır.

İlgili literatür incelendiğinde yeterlilik ve yetkinlik terimleri birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Yeterlilik kavramı (competence), bir alandaki yetenek (insanların ne yaptığı), yetkinlik (competency) ise bir çalışma alanını (insanların nasıl yaptığını) destekleyen tutum ve davranış anlamına gelmektedir (Moore et al., 2002). Yetkinlik kavramının eğitim alanında ve çeşitli kuruluşlarda daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir (Committee, 2007; DeSeCo, 2005; MOE, 2010; United Nations Educational & Organization, 2011).

Yetkinliklerin Tanımlanması ve Seçimi (DeSeCo)

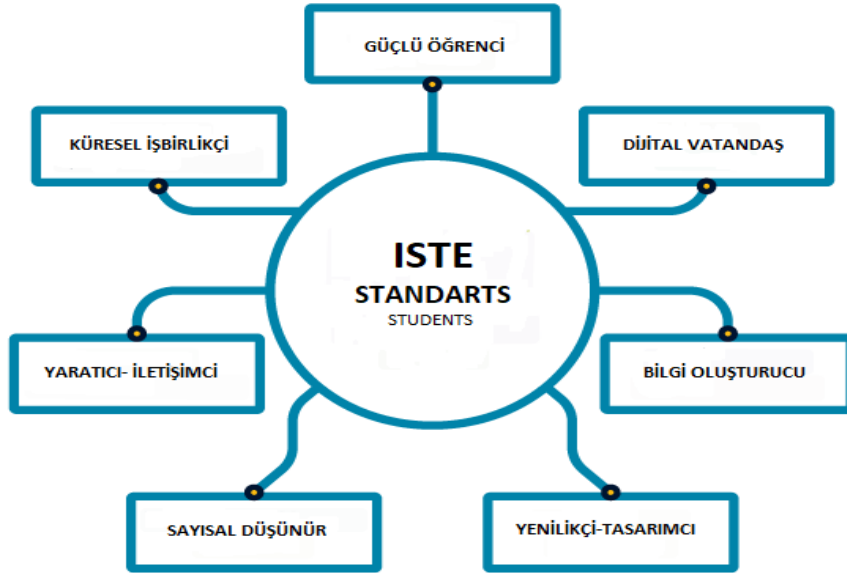
1997 yılında, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), 21. yüzyıl için gerekli olan bir dizi yeterlilik üzerinde uluslararası bir fikir birliği geliştirmek amacıyla Definition and Selection of Competencies (DeSeCo) başlıklı dört yıllık bir program hazırlamıştır. Proje, İsviçre tarafından yönetilmiş ve çok disiplinli uzmanları içermektedir. Nihai rapor, DeSeCo projesinin hedeflerinden birinin temel yetkinlikler hakkında ortak bir anlayış oluşturmak olduğuna işaret eden Rychen ve Salganik (2003) tarafından sunulmuştur. Raporda yer alan üç geniş yetkinlik kategorisi Tablo 1’de özetlenmiştir.

DeSeCo Projesi'nin temel yetkinliklere yönelik kavramsal çerçevesi, bu tür yetkinlikleri üç geniş kategoride sınıflandırır. İlk olarak, bireylerin çevre ile etkili bir şekilde etkileşim kurabilmeleri için hem bilgi teknolojisi gibi fiziksel araçları hem de dil kullanımı gibi sosyo-kültürel çok çeşitli araçları kullanabilmeleri gerekir. İkincisi, birbirine giderek daha fazla bağımlı hale gelen bir dünyada, bireylerin başkalarıyla ilişki kurabilmeleridir. Bu yolda farklı geçmişlere sahip insanlarla karşılaşacaklarından, heterojen gruplarda etkileşim kurabilmeleri önemlidir. Üçüncüsü, bireylerin kendi hayatlarını yönetmek için sorumluluk alabilmeleri, hayatlarını daha geniş bir sosyal bağlama oturtabilmeleri ve özerk hareket edebilmeleridir (OECD, 2005).

Tablo 1. Yetkinliklerin tanımlanması ve seçimi (DeSeCo)

Araçları Etkileşimli Olarak Kullanma	Heterojen Gruplarda Etkileşim Neden?	Otonom Hareket Etmek
<ul style="list-style-type: none"> Teknolojileri takip etme ihtiyacı Araçları kendi amaçlarına göre uyarlama ihtiyacı Diğerleriyle aktif diyalog kurma ihtiyacı 	<ul style="list-style-type: none"> Çeşitliliği çoğulcu bir şekilde ele alma ihtiyacı Empatinin önemi Sosyal sermayenin önemi 	<ul style="list-style-type: none"> Karmaşık dünyada kişinin kimliğini gerçekleştirme ve hedef belirleme ihtiyacı Hakları kullanma ve sorumluluk alma ihtiyacı Çevresini ve işleyişini anlama ihtiyacı
Hangi yetkinlikler?		
<ul style="list-style-type: none"> Dili, sembolleri ve metinleri etkileşimli olarak kullanma Bilgiyi ve bilgiyi etkileşimli olarak kullanma Teknolojiyi etkileşimli olarak kullanma 	<ul style="list-style-type: none"> Başkalarıyla iyi ilişkiler kurma İş birliği yapma, ekipler halinde çalışma Anlaşmazlıkları yönetme ve çözme 	<ul style="list-style-type: none"> Büyük resim içinde hareket etme Yaşam planları ve kişisel projeler oluşturma ve yürütme Hakları, çıkarları, sınırları ve ihtiyaçları korumak ve savunmak

(Kaynak: Rychen, D. S., & Salganik, L. H. (Eds.). (2003). *Key competencies for a successful life and well-functioning society.*)

Şekil 1. Öğrenciler için ulusal eğitim teknolojisi standartları
(Kaynak: <https://iste.org/professional-development/iste-u/short-courses/iste-standards-for-students>)

Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (ISTE)

Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (ISTE), Öğrenciler için Ulusal Eğitim Teknolojisi Standartlarını (NETS-S) geliştiren eğitimciler ve eğitim liderlerinden oluşan, teknolojinin öğretme ve öğrenmeyi dönüştürme, yeniliği hızlandırma ve eğitimdeki zor sorunları çözmeye gücüne inanan bir dernektir. ISTE (International Society for Technology in Education) önderliğinde ABD’de öğretme ve öğrenmede teknolojinin kullanımına yönelik standartların belirlenmesi amacıyla 1998 yılında NETS (National Educational Technology Standards) adı altında “Öğrenci Standartlarının” ilk versiyonunu yayınlamıştır. 2007 yılına gelindiğinde bu standartları yeniden değerlendirerek ISTE Standarts for Students (ISTE Öğrenci Standartları) olarak revize etmiştir. 2016 yılında bu standartlara son halini veren ISTE, bu standartları öğrenci, öğretmen, yönetici, eğitim liderleri, koçlar ve teknoloji eğitimcileri için de geliştirmiştir (ISTE, 2007; OECD, 2005; Stager, 2007).

Günümüzün öğrencileri, sürekli gelişen teknolojik bir ortamda gelişmeye hazır olmalıdır. ISTE Standartlarının öğrenci bölümü, öğrencinin sesini güçlendirmek ve öğrenmenin öğrenci odaklı bir süreç olmasını sağlamak için tasarlanmıştır (OECD, 2005).

enGauge 21. Yüzyıl Becerileri: Dijital Çağ için Dijital Okuryazarlıklar

Başka bir beceri çerçevesi, öğrenciler için teknolojinin etkili kullanımı konusunda kritik faktörleri açıklayan Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı (NCREL) tarafından geliştirilmiştir. Bu çerçeve, iş hayatına atılacak olan öğrenciler için giderek daha önemli hale gelecek olan bir dizi 21. yüzyıl becerisini ortaya koymaktadır. Bu beceriler, geleneksel eğitim becerileriyle çelişmez, ancak aslında bu becerilerin yeni teknolojilere ve yeni çalışma ortamlarına uyarlanmış uzantılarıdır. Eğitim sistemi, bu 21. yüzyıl becerilerinin ilgili ve anlamlı yollarla gelişimini teşvik etmeye zorlanacaktır (Lemke, 2002).

Şekil 2. enGauge 21. Yüzyıl Becerileri: Dijital Çağ için Dijital Okuryazarlıklar (Lemke, 2002)
(Kaynak: Lemke, C. (2002). *enGauge 21st Century Skills: Digital Literacies for a Digital Age.*)

Tablo 2. Avrupa referans çerçevesi (European Council, 2006)

Yeterlilik	Tanım
Ana dilde iletişim	-Ana dilin edinimi ile ilgili yetenek
Yabancı dillerde iletişim	-Bir yabancı dilin ve kültürün kelime bilgisi, dilbilgisi, sosyal gelenekleri.
Matematiksel yeterlilik ve bilim ve teknolojiye temel yeterlilikler	-Sayılar, ölçüler, temel işlemler hakkında sağlam bilgi ve ayrıca bazı matematiksel terim ve kavramları anlama. Bilim ve teknoloji için doğal dünyanın temel ilkelerini, bilimsel ilke ve yöntemleri, teknolojik ürünleri ve süreçleri bilmek esastır.
Dijital yetkinlik	-Günlük bağlamlarda BİT'i anlama ve bilgi, dijital iletişim ve internette mevcut bilgilerin geçerliliği ve güvenilirliğinin yanı sıra bilgileri eleştirel ve sistematik bir şekilde arama, toplama, işleme ve kullanma becerisi.
Öğrenmeyi öğrenmek	- Kendi tercih ettikleri öğrenme stratejilerinin yanı sıra beceri ve niteliklerinin güçlü ve zayıf yönlerini bilmek.
Sosyal ve sivil yeterlilikler	-Aileleri ve toplumları da dahil olmak üzere optimum fiziksel ve zihinsel sağlığın nasıl sağlanacağını anlaşılmaması. Yurttaşlık yeterliliği, demokrasi, adalet, eşitlik, vatandaşlık ve medeni haklar kavramlarının bilgisine dayanır.
İnisiyatif ve girişimcilik duygusu	-Kişisel, mesleki ve ticari faaliyetler için mevcut fırsatları belirleme yeteneği, ekonominin işleyişini anlama; ayrıca, bir işveren veya kuruluşun karşılaştığı fırsatlar ve zorluklar.
Kültürel farkındalık ve ifade	-Yerel, ulusal ve Avrupa kültürel mirası ve dünyadaki yeri hakkında farkındalık.

(Kaynak: Council, E. (2006). *Recommendations of the European Council and the Council of 18 December on key competences for lifelong learning.*)

Hayat Boyu Öğrenme İçin Temel Yeterlilikler: Avrupa Referans Çerçevesi

Avrupa'da eğitim ve öğretim sistemlerini giderek daha rekabetçi hale gelen uluslararası ortamın gerektirdiği yeni gereksinimlere uyarlamak bir gerçeklik haline gelmiştir. Ana bileşenlerden biri, bu süreci desteklemek için temel becerileri teşvik etmektir. Bu kapsamda aşamalı bir şekilde, yaşam boyu öğrenme kavramının bir parçası olarak, Avrupa'daki bireylerin iş ortamlarında başarılı ve yaratıcı bir rol üstlenmeleri için temel yeterlilikleri belirlemek amacıyla bir yeterlilikler referans çerçevesi formüle edilmeye başlanmıştır. Bütün bunların amacı, üye devletlerin belirlenen hedeflere ulaşma çalışmalarına etkin destek sağlamak ve aynı zamanda Avrupa düzeyinde uygun bir referans çerçevesi oluşturmaktır. Uzmanlar ve hükümet temsilcileri tarafından beş yıllık bir çalışmanın ardından Konsey ve Avrupa Parlamentosu, yaşam boyu öğrenme için bazı yetkinlikleri içeren bir çerçeve geliştirmiş ve sekiz kilit yetkinliğe ilişkin bir öneri sunmuştur (European Council, 2006; Hozjan, 2009).

2018 yılına gelindiğinde çerçeve zamanın gereksinimleri dikkate alınarak; "Okuma yazma yetkinliği, Çoklu dil yetkinliği, Matematiksel yetkinlik ve bilim, teknoloji ve mühendislikte yetkinlik, Dijital yetkinlik, Kişisel, sosyal ve öğrenmeyi öğrenme yetkinliği, Vatandaşlık yetkinliği,

Girişimcilik yetkinliği, Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği" şeklinde revize edilmiştir (Union, 2019).

21. yüzyıl becerileri için ortaklık (P-21 Battelle for Kids)

P21 (21.Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık) oluşumu; 2002 yılında iş dünyasını, eğitim liderlerini ve politika yapımcıları 21. yüzyılın bireylerini hazırlamak amacıyla bir araya getirmiştir. Çerçevenin amacı, öğrencileri sürekli değişim ve yenilik dünyasında ihtiyaç duyulan becerileri kazanmaya hazırlamaktır. 21st Century Learning Çerçevesi, öğrencilerin kişisel, iş ve şehir hayatında başarılı olmak için ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri tanımlamak ve göstermek için öğretmenlerden, eğitim uzmanlarından ve iş liderlerinden gelen girdilerle geliştirilmiştir (P21, 2019). 2018'de P21, Battelle for Kids'e katılmıştır. Bu birleşmeden bu yana geliştiriciler, daha derin öğrenmeye odaklanarak çerçeveyi sistem dönüşümü fikriyle birleştirmek için çalışmaktadırlar. Bunu yapmak için geliştiriciler 21. yüzyıl becerilerini tek başına öğretmek yerine akademik içerikle harmanlamaktadır. (Borrowski, 2019; Greenhill, 2015; P21, 2019).

Çerçeve, uluslararası düzeyde bakanlıklar ve eğitim departmanları tarafından kullanılmaktadır. Eğitimciler, politika yapımcılar, ebeveynler, topluluklar ve proje yöneticileri için kaynaklar mevcuttur (P21, 2019).

Tablo 3. 21. Yüzyıl Öğrenimi için P21 çerçevesi

Anahtar Konular	21. Yüzyıl Temaları		
<ul style="list-style-type: none"> • Küresel farkındalık • Finansal, Ekonomik, İşletme ve Girişimcilik Okuryazarlığı • Sivil Okuryazarlık • Sağlık Okuryazarlığı • Çevre Okuryazarlığı 	Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Yaşam ve Kariyer Becerileri
	<ul style="list-style-type: none"> • Yaratıcılık ve Yenilik • Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme • İletişim • İş birliği 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi okuryazarlığı • Medya okuryazarlığı • BİT (Bilgi, İletişim ve Teknoloji) okuryazarlığı 	<ul style="list-style-type: none"> • Esneklik ve uyarlanabilirlik • Girişim ve Kendi Kendini Yönetme • Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler • Üretkenlik ve Sorumluluk • Liderlik ve Sorumluluk
Destek Sistemleri			
<ul style="list-style-type: none"> • 21. Yüzyıl Standartları • 21. Yüzyıl Müfredatı ve Öğretimi 	<ul style="list-style-type: none"> • 21. Yüzyıl Becerilerinin Değerlendirilmesi • 21. Yüzyıl Mesleki Gelişimi 	<ul style="list-style-type: none"> • 21. Yüzyıl Öğrenme Ortamları 	

(Kaynak: P21. (2019). Framework for 21st century learning definitions. *A Network of Battelle for Kids.*)

Trilling & Fadel 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi

Bernie Trilling ve Charles Fadel, 2005'ten beri P21'in 21. yüzyıl öğrenme çerçevesini oluşturan P21'in Standartlar, Değerlendirme ve Mesleki Gelişim Komitesine eş başkanlık etmişlerdir. Bernie ve Charles, küresel eğitim rollerinde binlerce eğitimciyle konuşmuş ve 21. yüzyılda öğrenme yaklaşımına geçişte yüzlerce eğitim lideriyle bir araya gelmişlerdir. Her ikisi de öğrenmeyi yeniden şekillendirmek için yenilikçi teknolojilerin geliştirilmesine derinden dâhil olmuş olsalar da Bernie ve Charles birlikte çalışan en önemli öğrenme araçlarının zihinlerimiz, kalplerimiz ve ellerimiz olduğuna dair derin bir inancı paylaşmışlardır. Bu kapsamda çerçeve, 21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık (P-21) şemasına dayanmaktadır. P-21'de yer alan on bir yetkinliği, üç beceri seti ve 12 bileşende yoğunlaştırarak ortaya koymuşlardır. Öğrenme ve yenilik becerileri seti, daha yaygın becerileri içerirken, Yaşam ve kariyer becerileri seti sosyo-ekonomik bağlamla ilgilidir. Son olarak, Dijital okuryazarlık seti bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı olmak üzere üç ana bileşeni içermektedir (Trilling & Fadel, 2009).

Tablo 4. Trilling & Fadel 21. Yüzyıl öğrenme çerçevesi

Öğrenme ve yenilik becerileri	Dijital Okuryazarlık Becerileri	Yaşam ve kariyer becerileri
<ul style="list-style-type: none"> • Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme • İletişim ve İş birliği • Yaratıcılık ve Yenilik 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi okuryazarlığı • Medya okuryazarlığı • Bilgi ve iletişim teknolojisi okuryazarlığı 	<ul style="list-style-type: none"> • Esneklik ve uyulanabilirlik • İnisiyatif alma ve Kendi Kendini Yönetme • Sosyal ve kültürler arası etkileşim • Verimlilik ve hesap verebilirlik • Liderlik ve sorumluluk

(Kaynak: Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons.)

21. Yüzyıl Becerilerinin Değerlendirilmesi ve Öğretilmesi (ATC21S), 2010

ATC21S (21.Yüzyıl Becerilerinin Değerlendirilmesi ve Öğretilmesi) projesi; beceri temelli sınıf ve müfredat

Tablo 6. 21. yüzyıl yeterliliklerinin alanları ve bileşenleri – Singapur Eğitim Bakanlığı

Temel Değerler	Sosyal ve Duygusal Yetkinlikler	Alanlar	Bileşenler
-Saygı	-Öz farkındalık	Yurttaş okuryazarlığı, küresel farkındalık ve kültürler arası beceriler	-Aktif toplum yaşamı
-Sorumluluk	-Öz yönetim		-Ulusal ve kültürel kimlik
-Direnç	-Sosyal farkındalık	Eleştirel ve yaratıcı düşünme	-Küresel farkındalık
-Dürüstlük	-İlişkileri yönetimi		-Sosyo-kültürel duyarlılık ve farkındalık
-Katkı	-Sorumlu karar verme		-Sağlam akıl yürütme ve karar verme
-Uyum		Bilgi ve iletişim becerileri	-Yansıtıcı düşünme
			-Merak ve yaratıcılık
			-Karmaşıklikları ve belirsizlikleri yönetme
			-Açıklık
			-Bilgi yönetimi
			-Bilginin sorumlu kullanımı
			-Etkili iletişim kurmak

(Kaynak: Salas Pilco, S. Z. (2013). Evolution of the framework for 21st century competencies. *Knowledge Management & E-Learning: An International Journal*.)

oluşturması amacıyla birçok ülkeden 250'den fazla araştırmacıyı bir araya getirmiştir. 2008'de üç büyük teknoloji şirketi (Cisco, Intel ve Microsoft), üniversitelerden mezun olan öğrencilerin becerileriyle ilgilenmeye başlamışlardır. Bu şirketler dijital çağdaki öğrencilerin öğrenme ortamlarında kendilerini istihdama hazırlayamayacak beceriler ile mezun olmaları konusunda alarma geçmiştir. Hızlı değişen teknolojik gelişmeler ve iş dünyası ile birlikte 21.yüzyıl becerilerine odaklanarak ve bu kapsamdaki gerekli ihtiyaçları belirlemişlerdir. Bu noktada ATC21S, gelişmiş bir işgücünü desteklemek ve öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla öğretilme ve öğrenme kaynaklarıyla beraber yenilikçi değerlendirmeler sunmaktadır. (Binkley et al., 2010; Griffin & Care, 2014). Bu kapsamda 4 kategoride gruplandırılmış 10 beceri aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır.

Tablo 5. Yüzyıl becerilerinin değerlendirilmesi ve öğretilmesi (ATC21S)

21. yy. Becerileri İçin Kategoriler	21.yy. Becerileri
Düşünme yolları	1. Yaratıcılık ve yenilik 2. Eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme 3. Öğrenmeyi öğrenme, üst biliş
Çalışmanın yolları	4. İletişim 5. İş birliği (takım çalışması)
Çalışmak için araçlar	6. Bilgi okuryazarlığı (kaynaklar, kanıtlar, önyargılar vb. üzerine araştırmaları içerir) 7. BİT okuryazarlığı
Dünyada yaşamak	8. Vatandaşlık – yerel ve küresel 9. Yaşam ve kariyer 10. Kişisel ve sosyal sorumluluk – kültürel farkındalık ve yeterlilik dahil

(Kaynak: Suto, I. (2013). 21st Century Skills: Ancient, Ubiquitous, Enigmatic. *Research Matters: A Cambridge Assessment Publication*, 15, 2-8.)

21. Yüzyıl Yetkinlikleri- Singapur Eğitim Bakanlığı, 2010

Eğitim politikalarına kılavuzluk etmek amacıyla uluslararası kuruluşlar tarafından geliştirilen çerçevelerin yanı sıra Singapur gibi hükümetler de kendi özel bağlamına göre toplumlarının ihtiyaç duyduğu yetkinlikleri ana hatlarıyla belirtmişlerdir. Bu çerçeve, Singapurlu öğrencilerin "hızlı değişen ve son derece bağlantılı bir dünyada gelişmek" için yetkinliklerini geliştirmek için uygulanmıştır. (Salas Pilco, 2013).

Tablo 6 incelendiğinde 21. yüzyıl yeterliklerinin alanını ve bileşenlerini detaylandırdığı görülmektedir. Bu özel kavramsal şemanın belki de en önemli özelliği, bütüncül bir yaklaşım ile oldukça talepkâr olan toplumda büyüyen genç Singapurlular için çok yönlü bir eğitim sağlamasıdır (Salas Pilco, 2013).

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın kültürel yetkinlik ve beceriler açısından değerlendirilmesine odaklanmaktadır. "Kültürel yetkinlik ve beceriler" terimi, bireyin kendi kültürüne dair becerilerini kapsarken aynı zamanda farklı kültürlerle ilişkilerini de içermektedir. Bu bağlamda, kültürel yetkinlik ve beceri terimi aynı zamanda kültürlerarası yetkinlik ve becerileri içermektedir. Bu kapsamda çeşitli uluslararası kuruluşlar ve çevrelerce 21. yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik isimleriyle ele alınmış çerçeveler incelenerek bu çerçevelerin kültürel boyutları harmanlanıp konuyla ilgili olarak özgün bir "21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" sunulması amaçlanmıştır. Daha sonra bu harmanlanmış çerçevede yer alan kültürel becerilerin 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki beceri ve kazanımlara olan yansımaları incelenmiştir.

Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. 21.yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik çerçevelerinde kültürel yetkinlik ve beceriler ne şekilde ifade edilmiştir?
2. 21.yüzyıl öğrencilerinin ihtiyacı olan kültürel yetkinlik ve beceriler nelerdir?
3. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki kültür ile ilişkili beceriler nelerdir?
4. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki kültür ile ilişkili kazanımlar nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada, durum çalışması deseni kullanılmış ve veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tekniği tercih edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması planlanan olgu veya olgulara yönelik önemli bilgi kaynakları sunan yazılı materyallerin analiz edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu doğrultuda elinizdeki çalışmada, SBDÖP'nda yer alan kültürel yetkinlik ve becerilerin tespit edilmesi amaçlandığından, konuyla ilişkili derinlemesine analiz imkanı tanınması sebebiyle doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

Veri Kaynakları

Çalışmanın veri kaynağını 2018 yılında MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanıp uygulamaya konulan 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve çeşitli 21.yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik çerçeveleri (ATC21S, 2010; DeSeCo, 2003; enGauge, 2002; European Council, 2006; ISTE, 2007; MOE, 2010; P-21 Battelle for Kids, 2019; Trilling & Fadel, 2009) oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılacak

dokümanlar ilgili kurumların internet sitelerinin ilgili bölümlerinden elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır. Bu doğrultuda araştırmacılar tarafından önce çeşitli uluslararası 21. yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik çerçeveleri kültürel beceriler açısından analize tabi tutularak bu çerçevelerde yer alan kültür ile ilişkili beceriler ortak bir çatıda toplanmıştır. Daha sonra belirlenen bu boyutlardan yola çıkarak özgün bir çerçeve oluşturulmuş ve belirlenen bu çerçeve ışığında 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan 27 adet beceri ve 131 adet kazanımın kültürel becerileri yansıtır yansıtmadığı araştırmacılar tarafından bağımsız olarak incelenmiş ve bu analizler karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde ilk olarak uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanmış çeşitli 21. yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik çerçevelerinde yer alan kültürel ifadeler incelenmiş daha sonra bu ifadelerden yola çıkarak kültürel yetkinlik ve becerilerin özgün bir çerçevesi oluşturulmuştur. Son olarak ise 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceriler ve kazanımlar oluşturulan özgün çerçeve kapsamında incelenmiş ve bu kapsamda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

21.Yüzyıl Beceri, Yetkinlik ve Yeterlilik Çerçevelerinin Kültürel Boyutuna İlişkin Bulgular

Uluslararası kuruluşlarca 21. yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik isimleri adı altında çalışılmış çeşitli çerçevelerde yer alan kültür ile ilişkili ifadeler tablo 7'de gösterilmiştir. Bu kapsamda kültürel bilinç, çeşitliliğe saygı, kültürel anlayış, başka kültürlerle saygı, başka kültürleri takdir etme, farklılıkları görme ve anlama, kültürel anlayış geliştirme, kültürel ortamlarda yapıcı bir şekilde iletişim kurma, kültürel ortamlarda etkili biçimde çalışma, sosyal ve kültürel farklılıklardan yararlanma ve kültürel empati geliştirme temalarının sık olarak vurgulandığı görülmektedir (Tablo 8).

21. Yüzyıl Öğrencilerinin İhtiyacı Olan Kültürel Yetkinlik ve Becerilere İlişkin Bulgular

Uluslararası 21. yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik çerçevelerinin kültürel boyutu incelenerek Tablo 9'da ifade edildiği gibi özgün bir "21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" ortaya konulmuştur. Bu yetkinlikler; "kültürel farkındalık yetkinliği, kültürel saygı ve takdir yetkinliği, kültürel iş birliği yetkinliği, kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere yetkinliği, kültürel empati ve güven yetkinliği ve son olarak kültürel girişimcilik yetkinliği" olmak üzere 6 başlık altında kategorize edilmiştir. Ayrıca hazırlanan çerçevede bu yetkinliklerin içerdiği becerilerde sunulmuştur.

Tablo 7. Çeşitli 21.Yüzyıl Çerçevesinde İfade Edilen Kültürel Boyutu

Çeşitli 21.Yüzyıl Çerçevesinin Kültürel Boyutu
- Kişinin kendi kültürünün ve başkalarının kültürlerinin gelenekleri, değerleri ve inançlarındaki benzerlikleri ve farklılıkları anlama ve takdir etme becerisi (enGauge-2002).
- Farklı Takımlarla Etkili Bir Şekilde Çalışma: Kültürel farklılıklara saygı duyma ve çeşitli sosyal ve kültürel geçmişlerden gelen insanlarla etkili biçimde çalışma, -Yeni fikirler yaratmak ve hem yeniliği hem de işin kalitesini artırmak için sosyal ve kültürel farklılıklardan yararlanma, - Farklı fikir ve değerlere açık görüşlülükle yanıt verme (P21-2007).
- Diğer kültürleri öğrenenler ile ilişki kurarak kültürel anlayış geliştirirler (ISTE-2007-2016).
- İlgili beceriler hem takdir hem de ifade ile ilgilidir: Sanat eserlerinin ve performansların takdir edilmesi ve beğenilmesi ve kişinin doğuştan gelen yeteneklerini kullanarak çeşitli medya aracılığıyla kendini ifade etmesi, - Yaratıcı ve ifade edici bakış açılarını başkalarının görüşleriyle ilişkilendirebilme ve kültürel faaliyetlerdeki sosyal ve ekonomik fırsatları belirleyebilme ve gerçekleştirebilme becerisini içerir (European Council -2006).
-Kültürel farkındalık ve ifade yeterliği, fikirlerin ve anlamların, farklı kültürlerde ve bir dizi sanat ve diğer kültürel formlar aracılığıyla nasıl yaratıcı bir şekilde ifade edildiğine ve iletişimine yönelik anlayışa sahip olma ve saygı duymayı kapsamaktadır, - Kendi düşünceleri ile toplumdaki rolüne ve yerine dair hislerini çeşitli ortamlarda ve yollarla anlama, geliştirme ve ifade etme ile meşgul olmayı içerir, -Beceriler; simgesel ve soyut fikirleri, tecrübeleri ve duyguları bir dizi sanatsal ve diğer kültürel formlarda empatiyle ifade etme ve yorumlama becerisini içerir, - Beceriler ayrıca, sanatsal ve diğer kültürel formlar aracılığıyla kişisel, sosyal ya da ticari değer için fırsatları tanımlama ve gerçekleştirme becerisi ile bireysel ve toplu olarak yaratıcı süreçlere katılma becerisini de içermektedir (European Council-2018).
- Başkalarıyla iyi ilişkiler kurma becerisi; bu yeterlilik, bireylerin kendilerinin hoş karşılandıkları, dâhil edildikleri ve geliştikleri bir ortam yaratmak için başkalarının değerlerine, inançlarına, kültürlerine ve geçmişlerine saygı duyup takdir edebildiklerini varsayar. Başkalarıyla iyi iş birliği yapmak şunları gerektirir: Empati- Duyguların etkili yönetimi- öz farkındalık (DeSeCo-2003).
- Farklı sosyal durumlarda yapıcı bir şekilde iletişim kurma becerisi (başkalarının görüş ve davranışlarına hoşgörü; bireysel ve toplu sorumluluk bilinci), - Diğer bireylerde güven ve empati yaratma becerisi, - Dünyanın geri kalanının kültürel kimliğiyle etkileşim içinde olan ulusal kültürel kimliğin bilinci ve anlayışı; Çeşitliliğin neden olduğu farklı bakış açılarını görme ve anlama ve kişinin kendi görüşlerine yapıcı bir şekilde katkıda bulunma becerisi, - Müzakere becerisi (ATCS-KSAVE-2010).
- Sosyal ve kültürler arası etkileşim; Kültür ve tarzdaki farklılıklardan bağımsız olarak ekip üyeleri ve sınıf arkadaşlarıyla etkili ve yaratıcı bir şekilde çalışabilme becerisi, 21. yüzyılın temel yaşam becerisidir (Trilling & Fadel- 2009).
-Sosyo-kültürel duyarlılık ve farkındalık (Advancing 21st Century Competencies in Singapore, 2010).

Tablo 8. Çeşitli 21.Yüzyıl Çerçevesinde Ortak Olarak İfade Edilen Kültürel Yetkinlik ve Beceriler

Ortak Olarak İfade Edilen Kültürel Yetkinlik ve Beceriler
- Ulusal kültürel kimliğin bilinci ve anlayışı (Kişinin kendi kültürünün gelenekleri, değerleri ve inançlarını anlama becerisi).
- Başka kültürlerin değerlerine, inançlarına, kültürlerine ve geçmişlerine saygı duyup takdir etme
-Çeşitliliğin neden olduğu farklı bakış açılarını görme ve anlama, kültürel anlayış geliştirme
- Farklı sosyal durumlarda yapıcı bir şekilde iletişim kurma
- Çeşitli sosyal ve kültürel geçmişlerden gelen insanlarla etkili biçimde çalışma (Kültür ve tarzdaki farklılıklardan bağımsız olarak ekip üyeleri ve sınıf arkadaşlarıyla etkili ve yaratıcı bir şekilde çalışabilme becerisi)
- Sosyal ve kültürel farklılıklardan yararlanma (Kültürel faaliyetlerdeki sosyal ve ekonomik fırsatları tanımlama, gerçekleştirme ve yaratıcı süreçlere katılma)
-Farklı kültürlerdeki fikirlerin onların sanatsal eserlerine nasıl yansıdığı konusunda anlayış geliştirme, empati ile ifade etme ve yorumlama

Tablo 9. Araştırmacılar tarafından Oluşturulan 21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi

Kültürel Yetkinlikler	Beceri Setleri
Kültürel farkındalık	-Ulusal kültürel kimliğin ve farklı kültürlerin bilinci ve anlayışı (Kişinin kendi kültürünün ve başka kültürlerin gelenekleri, değerleri ve inançlarını anlama becerisi).
Kültürel saygı ve takdir	-İçinde yaşadığı toplumun ve başka kültürlerin; değerlerine, inançlarına, kültürlerine ve geçmişlerine saygı duyup takdir etme
Kültürel iş birliği	-Çeşitli sosyal ve kültürel geçmişlerden gelen insanlarla etkili biçimde çalışma (Kültür ve tarzdaki farklılıklardan bağımsız olarak ekip üyeleri ve sınıf arkadaşlarıyla etkili ve yaratıcı bir şekilde çalışabilme becerisi)
Kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere	-Farklı sosyal durumlarda yapıcı bir şekilde iletişim kurma
Kültürel empati ve güven	-Diğer bireylerde güven ve empati yaratma becerisi, -Çeşitliliğin neden olduğu farklı bakış açılarını görme ve anlama, kültürel anlayış geliştirme, -Farklı kültürlerdeki fikirlerin onların sanatsal eserlerine nasıl yansıdığı konusunda anlayış geliştirme ve empati ile ifade etme ve yorumlama
Kültürel girişimcilik	-Sosyal ve kültürel farklılıklardan yararlanma (Kültürel faaliyetlerdeki sosyal ve ekonomik fırsatları tanımlama, gerçekleştirme ve yaratıcı süreçlere katılma)

Tablo 10. 21. yy. Öğrenme Çerçevelerinde ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Ortak Olarak İfade Edilen Beceriler

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler		
1. Araştırma*	11. Hukuk okuryazarlığı	21. Politik okuryazarlık*
2. Çevre okuryazarlığı*	12. İletişim**	22. Problem çözme**
3. Değişim ve sürekliliği algılama*	13. İş birliği**	23. Sosyal katılım**
4. Dijital okuryazarlık	14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme**	24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
5. Eleştirel düşünme**	15. Kanıt kullanma*	25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma**
6. Empati**	16. Karar verme*	26. Yenilikçi düşünme**
7. Finansal okuryazarlık*	17. Konum analizi*	27. Zaman ve kronolojiyi algılama*
8. Girişimcilik**	18. Medya okuryazarlığı	
9. Gözlem*	19. Mekânı algılama*	
10. Harita okuryazarlığı*	20. Öz denetim*	

* Kültürel beceriler ile dolaylı olarak ilişkili ** Kültürel beceriler ile doğrudan ilişkili

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kültürel Becerilere İlişkin Bulgular

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda 27 adet beceriye yer verilmiştir. Programda sözü edilen beceriler arasında doğrudan kültürel okuryazarlıklar ya da kültürel kelimesi adı altında bir becerinin yer almadığı görülmekte fakat bu becerileri doğrudan ya da dolaylı olarak destekleyen kültürel becerilerin olduğu anlaşılmaktadır. Doğrudan ilişkili olduğu düşünülen kültürel beceriler; "eleştirel düşünme, empati, girişimcilik, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, problem çözme, sosyal katılım, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma ve yenilikçi düşünme olmak üzere 10 tanedir (Tablo 10).

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan Kültür ile İlişkili Kazanımlara Yönelik Bulgular

Bu bölümde dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıf kademelerindeki Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar araştırmacı tarafından ortaya konulan "21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" ışığında incelenmiştir. Bu kapsamda yer alan kazanımlar tablolar halinde sunulmuştur.

Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara Yönelik Bulgular

2018 Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar araştırmacı tarafından bu çalışmada ortaya konulan "21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" ışığında incelendiğinde; 4.1.4. numaralı kazanımın "Kültürel güven ve empati yaratma, yetkinliği ile ilişkili olduğu, 4.1.5. numaralı kazanımın "kültürel saygı ve takdir" ile ilişkili olduğu, 4.2.2. numaralı kazanımın "kültürel farkındalık" ile ilişkili olduğu, 4.7.1. numaralı kazanımın "Kültürel farkındalık" ile ilişkili olduğu, 4.7.2. numaralı kazanımın "kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere" ve "kültürel girişimcilik" yetkinlikleri ile ilişkili olduğu, 4.7.3. numaralı kazanımın "kültürel farkındalık" ile ilişkili olduğu, 4.7.4. numaralı kazanımın ise "kültürel saygı ve takdir" yetkinlikleriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Bunun yanında öğretim programında yer alan kazanımlar incelendiğinde; insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum, üretim, dağıtım ve tüketim ile etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında yer alan kazanımların 21. yy. öğrenme çerçevelerinde ifade edilen kültürel yetkinlik-yeterlilik ve beceriler ile doğrudan ilişkili olmadığı görülmektedir (Tablo 11).

Tablo 11. Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Kültürel Boyutu

Öğr. Alanı	Kaz. No	Kazanım
Birey ve Toplum	SB.4.1.4	Kendisini Farklı Özelliklere Sahip Diğer Bireylerin Yerine Koyar.
	SB.4.1.5	Diğer Bireylerin Farklı Özelliklerini Saygı ile Karşılar.
Kültür ve Miras	SB.4.2.2.	Ailesi ve Çevresindeki Millî Kültürü Yansıtan Ögeleri Araştırarak Örnekler Verir.
	SB.4.7.1.	Dünya Üzerindeki Çeşitli Ülkeleri Tanıtır.
Küresel Bağlantılar	SB.4.7.2.	Türkiye'nin Komşuları ve Diğer Türk Cumhuriyetleri ile Olan İlişkilerini Kavrar.
	SB.4.7.3.	Farklı Ükelere Ait Kültürel Unsurlarla Ülkemizin Sahip Olduğu Kültürel Unsurları Karşılaştırır.
	SB.4.7.4.	Farklı Kültürlere Saygı Gösterir.

Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara Yönelik Bulgular

2018 beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar "21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" ışığında incelendiğinde; 5.2.2., 5.2.3., 5.2.4. ve 5.2.5. numaralı kazanımların özellikle "kültürel farkındalık" yetkinlikleri ile ilişkili olduğu, 5.5.3. ve 5.7.1 numaralı kazanımların "kültürel girişimcilik", 5.7.2. numaralı kazanımın "kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere", 5.7.3. numaralı kazanımın "kültürel farkındalık, kültürel iş birliği, kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere, kültürel saygı ve takdir" yetkinlikleri ile ilişkili olduğu, 5.7.4 numaralı kazanımın ise "kültürel saygı ve takdir" yetkinliklerine vurgu yaptığı görülmektedir.

Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar incelendiğinde; birey ve toplum, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum ve etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında yer alan kazanımların 21. yy. öğrenme çerçevelerinde ifade edilen kültürel beceriler ile doğrudan ilişkili olmadığı görülmektedir (Tablo 12).

Tablo 12. Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Kültürel Boyutu

Öğr. Alanı	Kaz. No	Kazanım
Kültür ve Miras	SB.5.2.2.	-Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.
	SB.5.2.3	-Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.
	SB.5.2.4	-Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.
	SB. 5.2.5.	-Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir (Gündelik hayatta yerleşmiş kültürel unsurların sürekliliği ve değişimi üzerinde durulur).
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB. 5.5.3.	-Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder (Ekonomik faaliyetlerin nüfus, yerleşme, eğitim ve kültür üzerindeki etkileri üzerinde durulur).
Küresel Bağlantılar	SB. 5.7.1.	-Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır (Tarım, sanayi, turizm, ulaşım, eğitim, kültür endüstrisi gibi ekonomik faaliyet alanlarından uygun olanlara değinilir).
	SB.5.7.2.	- Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.
	SB.5.7.3.	- Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.
	SB. 5.7.4.	- Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir (Ülkemizden ve dünyanın farklı ülkelerinden örnekler seçilerek ortak mirasın anlamı üzerinde durulur).

Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara Yönelik Bulgular

2018 altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar "21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" ışığında incelendiğinde; 6.1.2. numaralı kazanımın "kültürel farkındalık" yetkinliği ile ilişkili olduğu, 6.1.3. numaralı kazanımın "kültürel saygı ve takdir, kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere ve kültürel empati ve güven" yetkinlikleri ile ilişkili olduğu, 6.1.4. numaralı kazanımın

"kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere, kültürel iş birliği ve kültürel girişimcilik" yetkinlikleri ile ilişkili olduğu, 6.2.1., 6.2.3. ve 6.2.4. numaralı kazanımların "kültürel farkındalık" yetkinliği ile ilişkili olduğu, 6.2.5., 6.7.1., 6.7.2. ve 6.7.3. numaralı kazanımların "kültürel etkileşim, iletişim ve müzakere, kültürel iş birliği ve kültürel girişimcilik" yetkinlikleri ile ilişkili olduğu ve son olarak 6.7.4. numaralı kazanımın "kültürel farkındalık" yetkinliği ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Kültürel Boyutu

Öğr. Alanı	Kaz. No	Kazanım
Birey ve Toplum	SB.6.1.2.	-Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder (Din, dil, tarih gibi kültürü oluşturan unsurlar ele alınır).
	SB.6.1.3.	-Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular (Farklı kişi ve gruplara karşı zaman zaman rastlanan kalıp yargı ve ön yargı örnekleri incelenir. Toplumsal birlikteliğin özel gereksinimli bireylerin yanı sıra farklı sosyoekonomik gruplara mensup olanlar ile farklı etnik, dini ve mezhepsel aidiyetlere saygı duymayı gerektirdiği üzerinde durulur).
	SB.6.1.4.	-Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.
Kültür ve Miras	SB.6.2.1.	-Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur (Destan, yazıt ve diğer kaynaklardan yararlanır).
	SB.6.2.3.	-Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
	SB.6.2.4.	-Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder (Türkiye Selçukluları Dönemi'nde gerçekleştirilen kültürel faaliyetlerin Anadolu'nun yurt edilme süreci üzerindeki etkisine vurgu yapılır).
	SB.6.2.5.	-Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar (Tarihî İpek ve Baharat yolları, ilgili haritalar üzerinden ele alınır).
	SB.6.7.1.	-Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik ilişkilerini analiz eder,
Küresel Bağlantılar	SB.6.7.2.	-Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder
	SB.6.7.3.	-Ülkemizin sahip olduğu siyasal, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.
	SB.6.7.4.	-Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular (Kültürümüze ait olmayan unsurların, medya araçları yoluyla toplum hayatını nasıl etkilediği fark ettirilir).

Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar incelendiğinde; insanlar, yerler ve çevreler,

bilim, teknoloji ve toplum, üretim, dağıtım ve tüketim ve etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında yer alan kazanımların 21. yy.

öğrenme çerçevelerinde ifade edilen kültürel yetkinlik-yeterlilik ve beceriler ile doğrudan ilişkili olmadığı görülmektedir (Tablo 13).

Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara Yönelik Bulgular

2018 yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar "21. Yüzyıl Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" ışığında incelendiğinde; 7.1.3.numaralı kazanımın, "kültürel farkındalık, 7.2.5. ve 7.7.3. numaralı kazanımların ise "kültürel empati ve güven" yetkinlikleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Kültürel Boyutu

Öğr. Alanı	Kaz. No	Kazanım
Birey ve Toplum	SB.7.1.3.	-Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır (Seçilen bir iletişim kanalının (TV, İnternet, akıllı telefonlar vb.) bireyler arasındaki iletişimi ve toplumsal olarak da kültürü nasıl değiştirdiği ele alınır).
Kültür ve Miras	SB.7.2.5.	-Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir (Yerli ve yabancı seyyahların seyahatnamelerinden örneklerle yer verilir).
Küresel Bağlantılar	SB.7.7.3.	-Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular.

Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar incelendiğinde; insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum, üretim, dağıtım ve tüketim ve etkin vatandaşlık öğrenme alanlarında yer alan kazanımların 21. yy. öğrenme çerçevelerinde ifade edilen kültürel yetkinlik-yeterlilik ve beceriler ile doğrudan ilişkili olmadığı görülmektedir (Tablo 14).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Günümüzde hızla gelişen teknoloji ile küreselleşen dünyamızda, öğrenciler farklı etnik, cinsiyet, dil, ırk ve sosyoekonomik kökenlere sahip bireylerle karşı karşıya gelmektedirler. Bu nedenle bu denli kültürel çeşitliliğin olduğu ortamlarda öğrencilerin diğer kültürel farklılıklara yönelik bir farkındalık oluşturmaları bu farklılıkları empati, saygı ve takdir ile karşılamaları ve çeşitliliğin neden olduğu bu farklılıkları fırsata dönüştürmeyi bilmeleri bir gerektir. İlköğretim seviyesinde yukarıda sözü edilen bu becerilerin öğrencilere kazandırılması konusunda en büyük görev ise kuşkusuz Sosyal Bilgiler eğitime ve eğitimcilerine düşmektedir. Bu gerekçelere dayanarak elinizdeki çalışma Türkiye'de yürürlükte olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını kültürel beceriler açısından incelemiştir. Bu kapsamda önce literatürde yer alan çeşitli uluslararası kuruluşlarca hazırlanmış 21. yüzyıl yetkinlik ve beceri çerçeveleri incelenmiş daha sonra bu çerçevelerden yola çıkarak 21. yüzyılda öğrencilerden sahip olunması beklenen kültürel yetkinlik ve becerilerin özgün bir çerçevesi oluşturulmuştur. Ardından bu çerçeve ışığında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim yer alan beceri ve kazanımlar incelenmiştir. 21. yüzyılda küreselleşme, çok kültürlülük ve kültürler arası

ilişkilerin önemi göz önünde bulundurulduğunda kültürel beceriler konusunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programından beklenen; mevcut beceriler arasında yer alan çevre okuryazarlığı, harita okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve hukuk okuryazarlığı örneklerinde olduğu gibi kültürel okuryazarlıklarında somut bir şekilde ifade edilmesi olmuştur.

Programda sözü edilen beceriler arasında kültürel okuryazarlık ya da kültürel beceriler adı altında somut olarak bir ifadenin yer almadığı görülmekte fakat bu yetkinlikleri doğrudan veya dolaylı olarak destekleyen becerilerin yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda eleştirel düşünme, empati, girişimcilik, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, problem çözme, sosyal katılım, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma ve yenilikçi düşünme becerileri doğrudan kültürel beceriler ile ilişkilendirilmiştir. Sözü edilen bu becerilerin araştırmacılar tarafından kültürel boyutunun kategorize edilmesinin oldukça zor olduğunu belirtmekte fayda vardır ancak burada asıl önemli olan kültür, kültürel, kültürler arası vb. ifadeler altında programda somut bir beceriye vurgu yapılmadığıdır.

Programda yer alan dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci kademe öğrencilerine ait kazanımlar incelendiğinde kültürel farkındalık yetkinliğinde 14 adet, kültürel saygı ve takdir yetkinliğinde 5 adet, kültürel iş birliği yetkinliğinde 6 adet, kültürel etkileşim-iletişim ve müzakere yetkinliğinde 9 adet, kültürel güven ve empati yetkinliğinde 4 adet ve son olarak kültürel girişimcilik yetkinliğinde 8 adet kazanım bulunmuştur. Bu noktada bazı kazanımlar birden çok yetkinliğin kapsamına girmiştir.

Araştırmacılar tarafından kültürel farkındalık yetkinliği altında yer alan kazanımların büyük çoğunluğunun ulusal kültürel kimliğin bilinci ve anlayışı (kişinin kendi kültürünün geleneklerini, değerlerini ve inançlarını anlama becerisi) ile ilişkili olduğu kanaatine varılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucu başka kültürleri anlama becerilerinin yalnızca dördüncü sınıf küresel bağlantılar öğrenme alanında yer alan bir numaralı (dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır) ve üç numaralı (farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır) kazanımlarda açık bir şekilde ele alındığı sonucuna varılmıştır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde mevcut programın kültürler arası becerileri kazandırabilmesi yönüyle yetersiz kaldığı konusunda araştırmacılar tarafından fikir birliğine varılmıştır.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, anahtar yetkinlikleri Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında somut bir şekilde yer almaktadır. Bu yetkinliklerden biri de kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim programında yer alan yetkinlikler başlığı altında; eğitim sistemimizin yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçladığından ve bu yetkinliklerin öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olduğundan bahsedilmektedir. Bu çalışmada kültürel yetkinliklerin beceri yelpazeleri (setlerini) ayrıntılı olarak incelenmiş ve ortaya konulmuştur. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan beceri ve kazanımlara kültürel bağlamda bakıldığında ise bu beceri yelpazelerinin yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Kültürel becerilerin önemi yukarıda da vurgulandığı üzere tartışılmaz bir gerçeklik haline gelmiştir. İlerleyen yıllarda programlarda yapılacak revize ve yeniliklerle kültürel becerilerin daha kapsamlı bir şekilde ve somut ifadelerle programda yer alacağı düşünülmektedir.

Çalışma uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanmış çeşitli 21. yüzyıl beceri, yetkinlik ve yeterlilik çerçeveleri (ATC21S, 2010; DeSeCo, 2003; enGauge, 2002; European Council, 2006; ISTE, 2007; MOE, 2010; P-21 Battelle for Kids, 2019; Trilling & Fadel, 2009) ile sınırlıdır. Sözü geçen bu çalışmalarda yer alan yetkinlik ve beceriler zaman geçtikçe güncellenmekte ve revize edilmektedir. Yeni yapılacak çalışmalarda bu güncelliğin takip edilmesi araştırmacıların yararına olacaktır. Ayrıca bu çalışma uluslararası alanda yer alan 21. yüzyıl öğrenme çerçevelerinden yola çıkarak özgün bir "Kültürel Yetkinlik ve Beceriler Çerçevesi" ortaya koymuştur. Sözü geçen bu çerçeveden farklı kültürel çalışmalarda yararlanılabilir.

Yazar Katkı Oranı

Tüm yazarlar makalenin tüm süreçlerinde eşit oranda rol almışlardır. Tüm yazarlar çalışmanın son halini okumuş ve onaylamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Yazarlar çalışmasının etik kurul iznine tabi olmadığını ve çalışmanın tüm sürecinde Committee on Publication Ethics (COPE)' tarafından belirlenen kurallara uyulduğunu beyan etmektedir.

Çatışma Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Kaynakça

Ablak, S. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları 21. yüzyıl becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of History School*(XLVIII), 3316-3334. <https://www.doi.org/10.29228/joh.45167>

Anning, B. (2010). Embedding an Indigenous graduate attribute into University of Western Sydney's Courses. *The Australian Journal of Indigenous Education*, 39(S1), 40-52. <https://doi.org/10.1375/S1326011100001125>

Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., & Rumble, M. (2010). Draft white paper 1: Defining 21st century skills. Available online also at: <http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/19B97225-84B1-4259-B423-4698E1E8171A/115804/defining21stcenturyskills.pdf> [accessed in Kota Kinabalu, Malaysia: April 15, 2015].

Borrowski, T. (2019). The Battelle for Kids P21 Framework for 21st Century Learning. *University of Illinois at Chicago*.

Boyacı, Ş. D. B., & Özer, M. G. (2019). Öğrenmenin geleceği: 21. yüzyıl becerileri perspektifiyle Türkçe dersi öğretim programları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 708-738. <https://doi.org/10.18039/ajesi.578170>

Christensen, C. P. (1989). Cross-cultural awareness development: A conceptual model. *Counselor Education and Supervision*.

Committee, I. L. T. S. (2007). IEEE Standard for Learning Technology—Data Model for Reusable Competency Definitions (RCD). *IEEE*, 1484, 1-2007.

Council, E. (2006). Recommendations of the European Council and the Council of 18 December on key competences for lifelong learning. In: Brussels: Official Journal of the European Union, June.

Dede, C. (2010). Comparing frameworks for 21st century skills. *21st century skills: Rethinking how students learn*, 20(2010), 51-76.

DeSeCo, O. (2005). Definition and selection of key competencies-Executive summary. <http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseeco/en/index/02.html>.

Flavell, H., Thackrah, R., & Hoffman, J. (2013). Developing Indigenous Australian cultural competence: A model for implementing Indigenous content into curricula. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, 4(1), 39-57.

Greenhill, V. (2015). P21 Framework Definitions students must also learn the.

Griffin, P., & Care, E. (2014). *Assessment and teaching of 21st century skills: Methods and approach*. Springer.

Hanvey, R. G. (1982). An attainable global perspective. *Theory into practice*, 21(3), 162-167.

Hirsch, E. D. (1983). Cultural literacy. *The American Scholar*, 159-169.

Hirsch Jr, E. D. (1988). *Cultural literacy: What every American needs to know*. Vintage.

Hozjan, D. (2009). Key competences for the development of lifelong learning in the European Union. *European journal of vocational training*, 46(1), 196-207.

Hurn, B. J., Tomalin, B., Hurn, B. J., & Tomalin, B. (2013). Selection and Preparation for Foreign Assignments. *Cross-Cultural Communication: Theory and Practice*, 98-124.

İçli, G. (2001). Küreselleşme ve kültür. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 163-172.

ISTE. (2007). *National educational technology standards for students*. ISTE (International Society for Technology in Education).

Kim, Y. Y. (2017). Cross-cultural adaptation. *Oxford research encyclopedia of communication*.

Kirkwood, T. F. (2001). Our global age requires global education: Clarifying definitional ambiguities. *The social studies*, 92(1), 10-15.

Lemke, C. (2002). enGauge 21st Century Skills: Digital Literacies for a Digital Age.

Mayring, P. (2014). Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution.

MOE. (2010). MOE to enhance learning of 21st century competencies and strengthen art, music and physical education. In: Singapore Ministry of Education.

Moore, D. R., Cheng, M. I., & Dainty, A. R. (2002). Competence, competency and competencies: performance assessment in organisations. *Work study*, 51(6), 314-319.

OECD, D. (2005). Lessons learned on the use of Power and Drivers of Change Analyses in development co-operation. *review commissioned by the OECD DAC Network on Governance (GOVNET)*.

P21. (2019). Framework for 21st century learning definitions. *A Network of Battelle for Kids*.

Rotherham, A. J., & Willingham, D. (2009). 21st century. *Educational Leadership*, 67(1), 16-21.

Salas Pilco, S. Z. (2013). Evolution of the framework for 21st century competencies. *Knowledge Management & E-Learning: An International Journal*.

Silva, E. (2009). Measuring skills for 21st-century learning. *Phi delta kappan*, 90(9), 630-634.

Stager, G. (2007). Refreshing the ISTE technology standards: Senior editor Gary Stager interviews Don Knezek, CEO of ISTE, on the revised national educational technology standards (NETS). *District Administration*, 43(6), 30-37.

- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons.
- Union, E. (2019). Key competences for lifelong learning. In: Publications Office of the EU. [http://op.europa.eu/en/publication ...](http://op.europa.eu/en/publication...)
- United Nations Educational, S., & Organization, C. (2011). UNESCO ICT competency framework for teachers. In: Autor.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)* Ankara: Seçkin.
- Yatkın Bozkurt, Ş., Özen, F. ve Altunbay, M. (2020). Küreselleşme, kültürel etkileşim, kültürel okuryazarlık ve eğitim. Mustafa Güçlü (Edt.). *Eğitim Antropolojisi* (ss. 156), Ankara: Pegem.

Extended Summary

Introduction

The understanding of education in the 19th and 20th centuries, where knowledge was at the forefront, has been replaced by the understanding of education in the 21st century, where knowledge alone is insufficient and different values, skills, and competencies are needed. The knowledge, values, attitudes, and skills required to adapt to today's world are quite different from discussions that have traditionally focused on the education systems of past centuries. Today's education system aims to raise citizens who can think critically, have high problem-solving skills, are equipped with digital competencies, can communicate effectively, have global awareness, and can adapt to environments with intercultural diversity. In the century we live in, it has become very important to adapt to an increasingly multicultural social life. Being culturally literate helps you understand, relate to, and interact with people from different backgrounds. Seeing, hearing, and learning about how others live make individuals more culturally sensitive and aware. Learning about different cultures can open the human mind to different lifestyles. It also helps develop various skills such as cultural literacy, communication, and self-reflection. Undoubtedly, the biggest responsibility in imparting these skills to individuals falls on educational processes and, therefore, schools. In our rapidly changing society, schools need to address cultural and intercultural awareness and integrate it into educational programs. According to Kirkwood (2001), today's students will face a changing world, and teaching environments will include individuals from different ethnic, gender, language, race, and socioeconomic backgrounds. In this study, first of all, an original framework about cultural competence and skills was determined based on various 21st-century learning frameworks in the international literature. Then, the learning areas (thematic strands), learning outcomes, and skills included in the current Social Studies Curriculum in force in Turkey were examined in detail in light of this framework.

Method

In this study, a case study design was employed, and the document analysis technique was chosen as the data collection method. Document analysis was utilized for its capability to facilitate in-depth exploration concerning the identification of cultural competencies and skills in the Social Studies Curriculum for Primary Education. The 2018 Social Studies Curriculum, approved and implemented by the Ministry of National Education Board of Education and Discipline in 2018, along with various 21st-century skill, competency, and qualification frameworks (ATC21S, 2010; DeSeCo, 2003; enGauge, 2002; European Council, 2006; ISTE, 2007; MOE, 2010; P-21 Battelle for Kids, 2019; Trilling & Fadel, 2009), served as the data source for the study. Content analysis, a qualitative research method, was employed for the analysis of the obtained data. In content analysis, the process involves organizing similar data within specific concepts and themes and interpreting them in a way that the reader can understand. In this context, the researchers initially subjected various international 21st-century skill, competency, and qualification frameworks to analysis regarding cultural skills. The skills related to culture within these frameworks were consolidated under common themes. Subsequently, an original "Cultural Competence and Skills Framework" was developed based on these dimensions. Using this framework, the researchers

independently examined 27 skills and 131 learning outcomes in the 2018 Social Studies Curriculum to determine whether they reflect cultural skills. The results of these analyses were then compared, and the findings were presented in tabular form.

Findings

As a result of the examinations carried out within the scope of the study, a framework regarding cultural competence and skills was first put forward. This framework is categorized under six headings: cultural awareness competence, cultural respect and appreciation competence, cultural cooperation competence, cultural interaction, communication, and negotiation competence, cultural empathy and trust competence, and finally cultural entrepreneurship competence. These competencies include the 21st-century skill sets that today's students are expected to have both in their cultural environment and in intercultural environments.

In the second stage of the study, the skills included in the Social Studies Curriculum were examined in light of the created framework. As a result, it was observed that there were no skills directly containing the word cultural literacy or culture among the skills in the curriculum, but there were skills that directly or indirectly supported cultural competencies. Cultural skills that are thought to be directly related; "There are 10 skills: critical thinking, empathy, entrepreneurship, communication, collaboration, recognizing stereotypes and prejudices, problem solving, social participation, skills to use Turkish correctly, beautifully and effectively and innovative thinking skills. In the final stage of the study, the learning outcomes (achievements) related to the learning areas (thematic elements) in the curriculum were examined in light of the framework created by the researchers. It has been determined that, at the 5th, 6th, and 7th grade levels, a total of fifteen learning outcomes are related to cultural awareness competence, five are related to cultural respect and appreciation competence, six are related to cultural collaboration competence, nine are related to cultural interaction, communication, and negotiation competencies, four are related to cultural empathy and trust competencies, and eight are related to cultural entrepreneurship competencies. Additionally, it has been observed that nine learning outcomes emphasize multiple competencies and skill sets.

The researchers have concluded that the majority of the learning outcomes under the "cultural awareness" competency are associated with awareness and understanding of national cultural identity (the ability to understand one's own culture's traditions, values, and beliefs).

Discussion, Conclusion and Suggestions

This study has examined the Social Studies Curriculum currently in effect in Turkey in terms of "cultural skills." In this context, various 21st-century competency and skill frameworks studied by international organizations in the literature were reviewed. Based on this, a framework for the cultural competencies and skills expected from students in the 21st century was developed. Subsequently, the skills and achievements in the curriculum were examined in light of this framework. Social Studies Curriculum includes 27 skills. While the mentioned skills do not directly include a concrete expression under the name of cultural literacy or cultural skills, it is observed that fundamental and supporting skills that underpin these competencies are present. It is worth noting that

categorizing the cultural dimension of these skills is challenging for researchers. Considering the importance of globalization, multiculturalism and intercultural relations in the 21st century, a skill called "cultural literacy" was expected to be included in the program. This is similar to existing skills in the programme, such as environmental literacy, map literacy, financial literacy, digital literacy and legal literacy.

They concluded that the majority of the learning outcomes examined within the scope of "cultural awareness competence", one of the competences determined within the scope of the research, were related to national-cultural identity awareness and understanding. In this regard, while the current program is considered sufficient in terms of imparting cultural skills, it may be lacking in developing intercultural skills.

This study is limited to various 21st-century learning frameworks prepared by international organizations (ATC21S, 2010; DeSeCo, 2003; enGauge, 2002; European Council, 2006; ISTE, 2007; MOE, 2010; P-21 Battelle for Kids, 2019; Trilling & Fadel, 2009). The competencies and skills in these studies are updated and revised over time. Tracking these updates in future research would be beneficial for researchers. Additionally, this study has presented an original framework for cultural competencies and skill sets based on international 21st-century learning frameworks. This framework can be used in different cultural studies.

Author Contributions

All authors took an equal part in all processes of the article. All authors have read and approved the final version of the study.

Ethical Declaration

The authors declare that their work is not subject to the approval of the ethics committee and that the rules set by the Committee on Publication Ethics (COPE) were followed throughout the whole process of the study.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.